

ΕΠΙΤΡΟΠΗ: UNESCO

(United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

ΘΕΜΑ: Συζητώντας την επιστροφή υφαρπαγμένων ιστορικών τεχνουργημάτων στις χώρες προέλευσης τους

ΥΠΕΥΘΗΝΗ ΜΑΘΗΤΡΙΑ: Βανέσσα Ζαρόγιαννη

ΘΕΣΗ: Πρόεδρος

Πίνακας περιεχομένων

Προσωπική εισαγωγή	2
Εισαγωγή	2
Ορισμός λέξεων - κλειδιών	3
Γενική επισκόπηση	4
Εμπλεκόμενες χώρες και οργανισμοί	8
Συμμετοχή του ΟΗΕ	9
Τελευταίες εξελίξεις	10
Προηγούμενες προσπάθειες επίλυσης του ζητήματος	11
Πιθανές λύσεις	13
Παράρτημα	14
Βιβλιογραφία	17

Προσωπική εισαγωγή

Αγαπητοί αντιπρόσωποι και μέλη του UNESCO, Ονομάζομαι Βανέσσα Ζαρόγιαννη, είμαι 16 ετών και είμαι εξαιρετικά χαρούμενη που θα είμαι η πρόεδρός σας στη φετινή σύνοδο MUN. Ελπίζω ότι μαζί με την αντιπρόεδρό μου Τόνια Ευθυμιάκου, θα μπορέσουμε να διαμορφώσουμε το κατάλληλο περιβάλλον για να καταφέρεται κι εσείς με την σειρά σας να συζητήσετε με πάθος θέματα που αφορούν άμεσα τη γενιά μας, ώστε να γράψετε ψηφίσματα με πρωτότυπες και αποτελεσματικές λύσεις.

Οι συνεδρίες MUN είναι μια ευκαιρία για εμάς να εμβαθύνουμε τις γνώσεις μας σχετικά με θέματα που θα αντιμετωπίσουμε σύντομα ως νέα γενιά που ετοιμάζεται να βγει στον κόσμο. Πιστεύω ότι τα τρία θέματα που θα συζητήσουμε θα είναι μια καταπληκτική ευκαιρία για εσάς να εκπροσωπήσετε μια χώρα που μπορεί να μην ακολουθεί πάντα κάποιες από τις πεποιθήσεις σας, αλλά που θα σας επιτρέψει στα σίγουρα να αναπτύξετε κάποιες βασικές διπλωματικές δεξιότητες, οι οποίες θα σας φανούν κάποια μέρα πολύ χρήσιμες.

Το τρίτο και τελευταίο θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε, έχει να κάνει με την επιστροφή υφαρπαγμένων ιστορικών τεχνουργημάτων στις χώρες προέλευσής τους. Είμαι σίγουρη πως έχετε ξανά πάει έστω μία φορά στην ζωή σας σε ένα μουσείο, στο οποίο παρατηρήσατε την ύπαρξη ορισμένων εκθεμάτων που μπορεί να μην προέρχονται από την χώρα στην οποία βρίσκονται. Με αυτό έχει λοιπόν να κάνει και το θέμα μας, το οποίο, όπως έχετε καταλάβει, θα είναι στα ελληνικά αυτή τη φορά. Και μάλιστα είναι η πρώτη φορά που τα ελληνικά θα είναι μία από τις επίσημες γλώσσες στο LFH MUN.

Ελπίζω αυτός ο οδηγός μελέτης να σας βοηθήσει να κατανοήσετε το θέμα μας. Καλή ανάγνωση !

Εισαγωγή

Στις μέρες μας, τα ιστορικά τεχνουργήματα έχουν ένα σημαντικό ρόλο για την κοινωνία που τα έχτισε. Αντιπροσωπεύουν το παρελθόν, είναι η υπαρκτή απόδειξη που μας δείχνει από που και από τι έχει περάσει ένας λαός, για να καταφέρει να φτάσει εκεί που βρίσκεται. Όμως είναι και συγχρόνως μία πηγή που τροφοδοτεί την οικονομία μίας χώρας. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, ορισμένες χώρες ζητούν την επιστροφή των ιστορικών τεχνουργημάτων τους στην γη που τα έφερε και στην επιφάνια. Παρόλα αυτά, πολλοί βρίσκουν τους εαυτούς τους, και τις χώρες τους ενάντια στην συγκεκριμένη πρωτοβουλία.

Για αιώνες, αντικείμενα τέχνης από διάφορους πολιτισμούς και κουλτούρες έχουν αποκτηθεί, συλλεχθεί και εκτεθεί σε μουσεία σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, οι αγορές αυτές δεν γίνονταν πάντα με ηθικό τρόπο. Κατά τη διάρκεια αποικιοκρατικών περιόδων και

περιόδων ιστορικής λεηλασίας, πολλές χώρες στερήθηκαν την πολιτιστική τους κληρονομιά, η οποία κατέληξε διασκορπισμένη σε δυτικές συλλογές.

Από την μία οι υποστηρικτές της επιστροφής επικαλούνται την ιστορική και ηθική δικαιοσύνη, καθώς και τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας των εθνών προέλευσης. Από την άλλη πλευρά, οι υπερασπιστές του υπάρχοντος καθεστώτος τονίζουν την παγκόσμια αξία της τέχνης και τον ρόλο των δυτικών μουσείων στη διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ορισμός λέξεων - κλειδιών

Τεχνούργημα: Αντικείμενο κατασκευασμένο με ιδιαίτερη φροντίδα και τέχνη

Πολιτιστική κληρονομιά: Όλα τα υλικά ή αστικά περιουσιακά στοιχεία συγκεκριμένης καλλιτεχνικής ή/και ιστορικής σημασίας, που ανήκουν είτε σε ιδιωτικό φορέα (ιδιώτη, εταιρεία, ένωση κλπ.) είτε σε δημόσιο φορέα (δήμο, περιφέρεια, χώρα κλπ.). Αυτά τα πολιτιστικά αγαθά συντηρούνται, αποκαθίστανται, διαφυλάσσονται και εκτίθενται στο κοινό κατά κανόνα, είτε σε έκτακτη βάση (όπως οι Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που πραγματοποιούνται ένα Σαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου) είτε σε τακτική βάση (κάστρο, μουσείο, εκκλησία κ.λπ.), είτε δωρεάν είτε έναντι αμοιβής.

Ιστορική αποκατάσταση: Η επιστροφή ιστορικών αντικειμένων στην χώρα προέλευσης τους.

Αποικιοκρατία: Η αποικιοκρατία είναι ένα δόγμα ή μια ιδεολογία που δικαιολογεί την αποικιοκρατία, η οποία νοείται ως η επέκταση της κυριαρχίας ενός κράτους σε εδάφη εκτός των εθνικών του συνόρων.

Πολιτιστική ταυτότητα: Ένας τύπος ταυτότητας που περιλαμβάνει δεσμούς με τον πολιτισμό, τα έθιμα, τις παραδόσεις και τον τρόπο ζωής ενός συγκεκριμένου πληθυσμού. Κοινωνικές ομάδες και λαοί μπορούν να βρουν εδώ την αίσθηση του ανήκειν.

Λεηλασία: Η διαρπαγή πραγμάτων από οικισμό, χώρα, κατάσταση κτλ. κατά τη διάρκεια ή μετά τη λήξη συγκρούσεων.

Γενική Επισκόπηση

Αιτίες

1) Μέσο Επιβολής Κυριαρχίας

Η πολιτιστική δημιουργία έχει ιστορικά αποτελέσει συχνά στόχο κατά τη διάρκεια πολέμων. Η αντιμετώπισή της από τους νικητές κατά τη διάρκεια ενόπλων συρράξεων ως μέσον επιβολής της κυριαρχίας του νικητή επί του ηττημένου, στόχευσε τόσο στην καταστροφή της προκειμένου να εξαλειφθεί η ιστορική μνήμη, όσο και στη λεηλασία της, με σκοπό - κυρίως- τη συσσώρευση πλούτου. Με αυτόν τον τρόπο τονίζεται η υπεροχή της νικηθείσας χώρας. Οι πρωτοφανείς έκτασης λεηλασίες που σημειώθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου άλλαξαν άρδην την κατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλο τον κόσμο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, είχαν ως αποτέλεσμα την καταλήστευση ή και την ολοσχερή καταστροφή εξέχουσας σημασίας ιδιωτικών και δημόσιων ευρωπαϊκών συλλογών τέχνης.

2) Συσσώρευση Κερδών και Πλούτου μέσω των Λεηλασιών

Πέρα από την επιβολή υπεροχής και δύναμης, η υφαρπαγή τεχνουργημάτων τέχνης ενισχύει την οικονομία της κερδοφόρας χώρας. Αρχικά, τα πολύτιμα αντικείμενα πωλιόντουσαν αποφέροντας με αυτόν τον τρόπο κέρδη, τα οποία ήταν ιδιαίτερα χρήσιμα σε περιόδους πολέμου καθώς μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την χρηματοδότηση πολεμικών δραστηριοτήτων, εκστρατειών, και γενικά ενίσχυση των κρατικών ταμείων. Ταυτόχρονα η ζήτηση για έργα τέχνης ήταν αυξημένη, από την αρχαιότητα ως και σήμερα, γεγονός που συνεπάγεται με την δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου αρχαιοκαπηλίας. Έτσι τα έργα τέχνης μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε δημοπρασίες, τα οποία αγοράζονταν από βασιλείς, ευγενείς..

3) Αξιοποίηση των Τεχνουργημάτων για Σύναψη Συμφωνιών και Νομιμοποίηση Λεηλασίας

Καθώς η αξία των έργων ήταν ανεκτίμητη, οι χώρες που λεηλατούσαν και υπέκλεπταν τα πολιτιστικά στοιχεία ουσιαστικά της άλλης, τα χρησιμοποιούσε ως μοχλό πίεσης για να επιτύχει την σύναψη συμφωνιών, με αντάλλαγμα την επιστροφή τους. Συχνά τα ηττημένα κράτη υπογράφουν συμφωνίες να παραδώσουν τα έργα τέχνης. Σημαντικό παράδειγμα αποτελούν οι ναπολεόντειοι πόλεμοι. Κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντειων Πολέμων η Γαλλία, εφάρμοσε μια πολιτική λεηλασίας στις κατακτημένες περιοχές. Η λεηλασία αυτή δεν ήταν τυχαία ή ανεπίσημη, αλλά οργανωμένη και νομιμοποιημένη μέσω συνθηκών που υπέγραφαν τα ηττημένα κράτη. Οι ηττημένοι λαοί υποχρεώνονταν, βάσει συνθηκών, να παραδώσουν έργα τέχνης.

4) Ιδεολογικά και Ρατσιστικά Κίνητρα των Ναζί για την Λεηλασία της Τέχνης

Οι Ναζί επιθύμησαν την συγκέντρωση των σημαντικότερων έργων τέχνης από Ευρωπαϊκές χώρες στο Τρίτο Ράιχ, καθώς απέβλεπαν να το αναδείξουν ως το νέο παγκόσμιο κέντρο πολιτισμού. Επιπρόσθετα, δεν λεηλατούσαν μόνο για την οικονομική ενίσχυση που πρόβαλε η λεηλασία αλλά και εξαιτίας μιας βαθύτερα “ριζωμένης” ιδεολογίας, την διαμόρφωση μιας γερμανικής πολιτισμικής κληρονομιάς. Με αυτόν τον τρόπο η λεηλασία των τεχνουργημάτων δεν ήταν απλώς για οικονομικούς λόγους, όπως συμβαίνει συνήθως αλλά ένας προσχεδιασμένος τρόπος ιδεολογικής κυριαρχίας και παγκόσμιας πολιτισμικής αναμόρφωσης.

Αποτελέσματα

1) Απώλεια πολιτιστικής κληρονομιάς

Μέσω της λεηλασίας τα έργα υφίστανται φθορές, ακόμα και καταστροφή. Είτε μη σκόπιμες, που συμβαίνουν μέσω της μεταφοράς, είτε σκόπιμα σαν μορφή “εκδίκησης”, η λεηλασία έργων τέχνης οδηγεί σε απώλεια της εθνικής μνήμης της χώρας και την διαγραφή της πολιτισμικής ταυτότητας των ηττημένων χωρών.

2) Απώλεια εσόδων

Η απώλεια των πολιτιστικών αγαθών στέρησε από τις χώρες πέρα από την πολιτιστική τους κληρονομία ένα σημαντικό τμήμα εσόδων από τον τουρισμό και την πολιτιστική ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, οι δικαστικοί αγώνες που γίνονται γύρω από την διεκδίκηση των υφαρπαγμένων έργων, αποδυναμώνουν τις χώρες οικονομικά λόγω του αυξημένου κόστους.

3) Ιστορική παραχάραξη

Με την απομάκρυνση των έργων τέχνης από το περιβάλλον τους, αλλοιώνεται η δυνατότητα ερμηνείας τους. Επιπρόσθετα η διασπορά τους συχνά οδηγεί στην παραποίηση της ιστορίας τους αλήθειας. Τέλος, όταν τα έργα μετακινούνται σε άλλες, μακρινές περιοχές, συχνά δεν μπορεί να εκτιμηθεί η συμβολή και αξία τους.

4) Ηθικά διλήμματα

Εγείρονται σοβαρά ηθικά διλήμματα σχετικά με την κατοχή τέτοιων έργων από μεγάλα μουσεία του εξωτερικού. Η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από το αν η παρουσία των έργων σε κοσμοπολίτικα μουσεία προάγει τη γνώση ή αν, αντίθετα, διαιωνίζει πρακτικές αποικιοκρατικής εκμετάλλευσης. Η υφαρπαγή έργων τέχνης, επομένως, δεν αποτελεί μόνο πράξη παρανομίας αλλά και πράξη βαθιάς πολιτιστικής και ιστορικής σημασίας.

Υπόθεση-κλειδί : Τα γλυπτά του Παρθενώνα | Η περίπτωση της Ελλάδας

Ίσως η πιο χαρακτηριστική περίπτωση υφαρπαγής έργων που αποτελούν βασικό κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι η Υπόθεση των Γλυπτών του Παρθενώνα. Είναι συλλογή γλυπτών που προέρχονται από την Ακρόπολη των Αθηνών.

Το 1806, ο Τόμας Μπρους, 7ος κόμης του Έλγιν και τότε Βρετανός πρέσβης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, στην οποία τότε άνηκε και η Ελλάδα (πριν την ανεξαρτησία της) επισκέφθηκε την Αθήνα. Πρόσχημα της επίσκεψης ήταν λόγοι προστασίας των μνημείων από καταστροφές και βανδαλισμούς. Ο Μπρους εξασφάλισε μια “φιρμάνι”, η οποία είναι μία μορφή Οθωμανικού αυτοκρατορικού διατάγματος. Το φιρμάνι του Έλγιν παραμένει έως και σήμερα ένα ιδιαίτερα αμφισβητήσιμο σημείο στην υπόθεση καθώς σε αυτό ορίζεται η νομιμότητα της αφαίρεσης των γλυπτών. Ωστόσο παραμένει αμφισβητούμενης νομιμότητας, καθώς το αυθεντικό έγγραφο δεν έχει ποτέ βρεθεί, πάρα μόνο σε μία ιταλική απόδοσή του, αμφισβητήσιμης αυθεντικότητας. Με βάση αυτή την αμφίβολη εξουσιοδότηση, από το 1801 έως το 1812, ο Έλγιν και οι συνεργάτες του αφαίρεσαν ένα μεγάλο τμήμα των γλυπτών του Παρθενώνα και τα μετέφεραν στη Βρετανία. Εκεί, τα πούλησε, το 1816, στο Βρετανικό Μουσείο, όπου εξακολουθούν να βρίσκονται έως και του παρόντος. Τα Γλυπτά του Παρθενώνα είναι γνωστά και για αυτόν τον λόγο ως “Ελγίνεια Μάρμαρα από τους Άγγλους λόγω του Έλγιν”.

Η υπόθεση των Γλυπτών του Παρθενώνα έχει γίνει σύμβολο του ευρύτερου αιτήματος για επιστροφή πολιτιστικών θησαυρών στις χώρες από όπου προέρχονται. Η Ελλάδα από τον 19ο αιώνα μέχρι σήμερα διεκδικεί επίμονα την επιστροφή των γλυπτών, υποστηρίζοντας ότι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής της κληρονομιάς και της ιστορικής της ταυτότητας.

Το Βρετανικό Μουσείο, από την άλλη πλευρά, επικαλείται τη νομιμότητα της κτήσης τους και υποστηρίζει ότι τα εκθέτει σε ένα παγκόσμιο κοινό, σε ένα πλαίσιο “οικουμενικής” πολιτιστικής ανταλλαγής. Ωστόσο, οι θέσεις αυτές αντιμετωπίζουν αυξανόμενες επικρίσεις, καθώς θεωρείται ότι η διατήρηση των τεχνουργημάτων εκτός του πολιτισμικού και γεωγραφικού τους πλαισίου αλλοιώνει το νόημα και τη σημασία τους.

Η πρόοδος σε θέματα επιστροφής υφαρπαγμένων έργων είναι αργή και περίπλοκη, λόγω νομικών, πολιτικών και ηθικών παραμέτρων. Ωστόσο, διεθνείς οργανισμοί όπως η UNESCO έχουν αναγνωρίσει τη σημασία της επιστροφής πολιτιστικών αγαθών, προωθώντας διαλόγους και πρωτοβουλίες συμφιλίωσης.

Η περίπτωση των Γλυπτών του Παρθενώνα αναδεικνύει βασικά ζητήματα γύρω από την αποκατάσταση της ιστορικής αδικίας, τη διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας και τη σημασία της επιστροφής των πολιτιστικών αγαθών στο φυσικό και ιστορικό τους πλαίσιο. Είναι μια υπόθεση που αγγίζει όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά και πολλές άλλες χώρες που διεκδικούν την αποκατάσταση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.

Υπόθεση-κλειδί : Το Άγαλμα της Νεφερτίτης | Η περίπτωση της Αιγύπτου

Άλλη μια χαρακτηριστική υπόθεση αφορά την Αίγυπτο και το περίφημο άγαλμα της Νεφερτίτης, το οποίο σήμερα εκτίθεται στο Νέο Μουσείο του Βερολίνου στη Γερμανία. Το άγαλμα ανακαλύφθηκε το 1912 από τον Γερμανό αρχαιολόγο Λούντβιχ Μπορτχάρντ, κατά τη διάρκεια ανασκαφών που πραγματοποιούνταν υπό γερμανική αιγίδα, αλλά εντός αιγυπτιακού εδάφους.

Η μεταφορά του στη Γερμανία έγινε κάτω από αμφιλεγόμενες συνθήκες. Μαρτυρίες λένε ότι οι αρχές της εποχής δεν είχαν πλήρη γνώση της αξίας του αγάλματος ή ότι περιπλανήθηκαν ως προς τη σημασία του. Από τότε, η Αίγυπτος ζητά επανειλημμένα την επιστροφή του αγάλματος, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για μοναδικό έργο της πολιτιστικής της κληρονομιάς, που αποτελεί μέρος της ιστορίας και της ταυτότητάς της.

Η Γερμανία, από την πλευρά της, αρνείται να επιστρέψει το άγαλμα, επικαλούμενη την τυπική νομιμότητα της απόκτησής του και τον κίνδυνο φθοράς του κατά τη μεταφορά. Όμως, το αίτημα της Αιγύπτου εντάσσεται στο ευρύτερο διεθνές κίνημα για την επανένωση πολιτιστικών θησαυρών με τις χώρες προέλευσής τους, προκειμένου να αποκατασταθεί η πολιτιστική συνέχεια και η ιστορική δικαιοσύνη.

Η υπόθεση της Νεφερτίτης υπογραμμίζει, όπως και εκείνη των Γλυπτών του Παρθενώνα, τη βαθιά ανάγκη για επανεξέταση της κληρονομιάς της αποικιοκρατίας και για την αποκατάσταση της πολιτιστικής κυριαρχίας των χωρών που υπέστησαν υφαρπαγές.

Εμπλεκόμενες χώρες και οργανισμοί

Χώρες

Χώρες που ζητούν την επιστροφή (χώρες προέλευσης):

Ελλάδα: Ζητά την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα από το Βρετανικό Μουσείο.

Αίγυπτος: Επιδιώκει την επιστροφή της Στήλης της Ροζέτας και της Νεφερτίτης.

Νιγηρία: Ζητά την επιστροφή των "Μπρούντζων του Μπενίν" από μουσεία Ευρώπης και ΗΠΑ.

Ινδία: Διεκδικεί αντικείμενα που κλάπηκαν την αποικιοκρατική περίοδο.

Κίνα: Ζητά την επιστροφή θησαυρών λεηλατημένων από το Θερινό Παλάτι.

Μεξικό: Απαιτεί επιστροφή αρχαιολογικών θησαυρών σε εθνικά μουσεία.

Αιθιοπία: Ζητά την επιστροφή θρησκευτικών κειμηλίων και πολιτιστικών αγαθών.

Κολομβία: Διεκδικεί επιστροφή αρχαιολογικών αντικειμένων που κατέχουν ιδρύματα στο εξωτερικό.

Χώρες που κατέχουν τα τεχνουργήματα (και συμμετέχουν στις συζητήσεις):

Ηνωμένο Βασίλειο: Κεντρικός "κάτοχος" πολιτιστικών αγαθών, αντιστέκεται σε πλήρη επιστροφή αλλά συμμετέχει σε διαλόγους.

Γαλλία: Προωθεί πλέον την επιστροφή αντικειμένων σε αφρικανικές χώρες.

Γερμανία: Ξεκίνησε επιστροφές Μπρούντζων του Μπενίν και επανεξέταση συλλογών.

Ηνωμένες Πολιτείες (ΗΠΑ): Αναπτύσσουν πολιτικές επανόδου αμφισβητούμενων τεχνουργημάτων.

Ολλανδία: Έχει υιοθετήσει νέα πολιτική επιστροφής πολιτιστικών αγαθών σε πρώην αποικίες.

Βέλγιο: Εξετάζει το ζήτημα επιστροφής αντικειμένων στο Κονγκό.

Οργανισμοί

UNESCO: Προωθεί τη Σύμβαση του 1970 για την απαγόρευση της παράνομης εξαγωγής και μεταφοράς πολιτιστικών αγαθών.

UNIDROIT: Δημιούργησε τη Σύμβαση του 1995 για την επιστροφή κλεμμένων ή παράνομα εξαχθέντων πολιτιστικών αγαθών.

ICOM (International Council of Museums): Εκδίδει Κώδικα Δεοντολογίας για τα Μουσεία και υποστηρίζει πολιτικές επιστροφής πολιτιστικών αγαθών.

INTERPOL: Διατηρεί Διεθνή Βάση Δεδομένων Κλεμμένων Πολιτιστικών Αντικειμένων για να βοηθήσει στην ανεύρεση και επιστροφή.

The Art Loss Register: Ιδιωτική βάση δεδομένων με κλεμμένα έργα τέχνης και πολιτιστικά αγαθά για διευκόλυνση της επιστροφής.

Συμμετοχή του ΟΗΕ

Σύμβαση της UNESCO για τα μέσα απαγόρευσης και πρόληψης της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών (14 Νοεμβρίου 1970)

Η κλοπή, η ληλασία και η παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών αποτελεί έγκλημα. Στερεί από τους ανθρώπους την ιστορία και τον πολιτισμό τους, αποδυναμώνει μακροπρόθεσμα την κοινωνική συνοχή. Τροφοδοτεί το οργανωμένο έγκλημα και συμβάλλει στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Η UNESCO εργάζεται για να δώσει μια σαφή και ισχυρή απάντηση για την αναχαίτιση αυτής της μάστιγας.

Από την ίδρυσή της, η UNESCO έχει αναπτύξει νομικά μέσα αναφοράς, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης του 1970 - το αποκορύφωμα μιας μακράς διαδικασίας προβληματισμού για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών. Αποτελεί συλλογικό καθήκον η δράση κατά της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

<https://www.unesco.org/en/fight-illicit-trafficking>

Τελευταίες εξελίξεις

Ελλάδα: Αρχαία κεφαλή γρύπτα επιστρέφει από τη Νέα Υόρκη Τον Απρίλιο του 2025.

Το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης επέστρεψε στην Ελλάδα μια αρχαία χάλκινη κεφαλή γρύπτα, σχεδόν έναν αιώνα μετά την κλοπή της. Αυτή η κίνηση αποτελεί σημαντικό ορόσημο στην εκστρατεία για την επανένωση των γλυπτών του Παρθενώνα και αυξάνει την πίεση στο Βρετανικό Μουσείο να ακολουθήσει το παράδειγμά του.

Νιγηρία: Οι Κάτω Χώρες επιστρέφουν 119 χάλκινα αντικείμενα από το Μπενίν Στις 19 Ιουνίου 2025, την μεγαλύτερη επιστροφή μέχρι σήμερα.

Αυτά τα αντικείμενα είχαν αφαιρεθεί κατά τη βρετανική εισβολή στο Μπενίν το 1897. Η μεταφορά αυτή δίνει ώθηση στις διεθνείς προσπάθειες για την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Αίγυπτος: 25 αντικείμενα ανακτήθηκαν από τις ΗΠΑ Στις 12 Μαΐου 2025, η Αίγυπτος ανακοίνωσε ότι ανέκτησε 25 πολιτιστικά αντικείμενα από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τα οποία είχαν διακινηθεί λαθραία ή εξαχθεί παράνομα.

Από το 2014, η Αίγυπτος έχει αποκαταστήσει περισσότερα από 30.000 αντικείμενα στις συλλογές της.

Γαλλία: Νέος νόμος επιτρέπει την επιστροφή έργων τέχνης που λεηλατήθηκαν από τους Ναζί Τον Απρίλιο του 2024. Η Γαλλία επέστρεψε ένα 16ου αιώνα βιβλίο του Αριστοτέλη, το οποίο είχε κλαπεί από τον Γερμανό βιβλιοπώλη Leo Blumenreich κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής. η Γαλλία χρησιμοποίησε νέα νομοθεσία για να . Ο νόμος επιτρέπει πλέον την αποκατάσταση πολιτιστικών αγαθών που έχουν λεηλατηθεί ή εξαχθεί παράνομα.

Ασία: Διεθνής διάσκεψη για την επαναπατρισμό πολιτιστικών αντικειμένων. Στις 20 Ιουνίου 2024, η Κίνα φιλοξένησε μια διεθνή διάσκεψη για την προστασία και την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών, με 19 χώρες να υιοθετούν τις «Συστάσεις του Qingdao».

Προηγούμενες προσπάθειες επίλυσης του ζητήματος

- Διεθνείς συμφωνίες και συνθήκες Σύμβαση της UNESCO του 1970: Αυτή η πρωτοποριακή συνθήκη θέσπισε διεθνή πρότυπα για την παύση της παράνομης εξαγωγής, εισαγωγής και μεταφοράς πολιτιστικής κληρονομιάς. Προβλέπει μια νομική διαδικασία για την επιστροφή αντικειμένων που έχουν κλαπεί ή διακινηθεί παράνομα εκτός της χώρας προέλευσής τους.

- Σύμβαση UNIDROIT 1995:
Σχεδιασμένη για να ενισχύσει τη Σύμβαση της UNESCO, η UNIDROIT εστιάζει πιο άμεσα στην επιστροφή κλεμμένων ή παράνομα εξαγόμενων πολιτιστικών αντικειμένων, προστατεύοντας επίσης τα συμφέροντα τόσο των μεμονωμένων ιδιοκτητών όσο και των χωρών καταγωγής τους.

→ Εθνικοί νόμοι και πολιτικές Νόμος HEAR (ΗΠΑ, 2016): Αυτός ο αμερικανικός νόμος διευκόλυνε την επιστροφή έργων τέχνης που λεηλατήθηκαν από τους Ναζί κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, καταργώντας τις προθεσμίες που προηγουμένως περιόριζαν τις αξιώσεις.
→ Γαλλία (Νόμος 2023-650): Οι γαλλικές αρχές μπορούν πλέον να επιστρέφουν πολιτιστικά αγαθά που λεηλατήθηκαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ή σε άλλες περιόδους, χωρίς να απαιτείται ειδική έγκριση από το κοινοβούλιο.
- Δράσεις μουσείων και ιδρυμάτων ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων): Ο Κώδικας Δεοντολογίας του ICOM καθορίζει επαγγελματικά πρότυπα για τα μουσεία, προωθώντας την επιστροφή κλεμμένων ή αμφισβητούμενων αντικειμένων στον τόπο καταγωγής τους. Όπως επίσης προγράμματα επαναπατρισμού μεγάλων μουσείων: Πολλά μεγάλα μουσεία, ιδίως στη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες, έχουν ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με τις χώρες προέλευσης και επιστρέφουν αντικείμενα από τις συλλογές τους.
- INTERPOL & The Art Loss Register: Αυτές οι οργανώσεις τηρούν καταλόγους με κλεμμένα έργα τέχνης που μπορούν να αναζητηθούν και βοηθούν στην ανάκτηση των λεηλατημένων αντικειμένων.
- Διπλωματικές προσεγγίσεις Διεθνείς συμφωνίες μακροπρόθεσμης δανειοδότησης: Αυτές οι συμφωνίες επιτρέπουν την προσωρινή έκθεση των αντικειμένων στο εξωτερικό, χωρίς να αφαιρούνται μόνιμα από τη χώρα προέλευσής τους. Επιπρόσθετα, συμφωνίες επαναπατρισμού σε κυβερνητικό επίπεδο: Αξιοσημείωτα

παραδείγματα περιλαμβάνουν την επιστροφή των χάλκινων αντικειμένων του Μπενίν στη Νιγηρία και την αποκατάσταση αντικειμένων στη Γαλλία και την Αίγυπτο.

Πιθανές λύσεις

1. Διπλωματικές Διαπραγματεύσεις που αποσκοπούν σε συμφωνίες μόνιμης επιστροφής. Επιπρόσθετα δημιουργία Διμερών Επιτροπών που εξετάζουν κάθε αίτημα επιστροφής με βάση τεκμηρίωση, νόμους και ιστορικό πλαίσιο.

2. Διεθνείς Νομοθετικές Πρωτοβουλίες. Αρχικά η ενίσχυση διεθνών συμβάσεων: Εφαρμογή και διαρκής ανανέωση της Σύμβασης της UNESCO (1970) και της UNIDROIT (1995) για να παραμείνουν ενημερωμένες σε αντικείμενα που έχουν μεταφερθεί πριν από την ψήφιση των συμβάσεων. Επιπλέον να παρουσιαστούν νομοθετικά κίνητρα για μουσεία για την επιστροφή έργων τέχνης από κρατικά ή ιδιωτικά μουσεία σε περιπτώσεις αμφισβητούμενης προέλευσης με ευνοϊκούς όρους.

3. Τεχνολογικές και Ερευνητικές Λύσεις

- **Ψηφηση και καθιέρωση συλλογών:** Δημιουργία διεθνών βάσεων δεδομένων που καταγράφουν την προέλευση, την κλοπή ή μεταφορά των αντικειμένων.
- διασφάλιση της αυθεντικότητας.

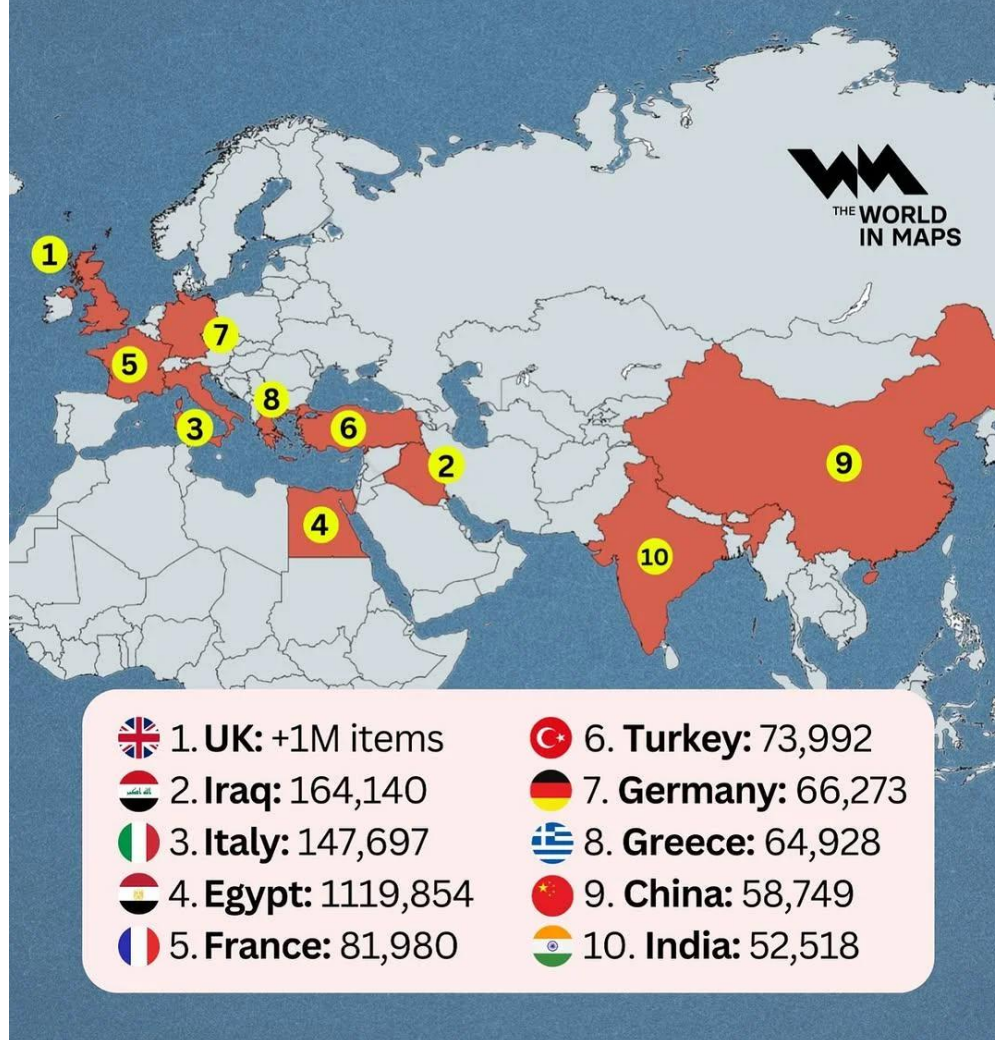
- **Διεθνής Παρακολούθηση:** Παρακολούθηση μετακινήσεων πολιτιστικών αγαθών ώστε να ανατραπεί η υφαρπαγή και η παράνομη διακίνηση τους.

4. Εκπαιδευτικές και Κοινωνικές Πρωτοβουλίες

- **Ευαισθητοποίηση Κοινού:** Εκστρατείες ενημέρωσης και εστίασή στην επαφή με την παράδοση, την γνώση ιστορίας και στη διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας. Ενίσχυση της δράσης του σχολείου , ώστε να συνδεει παραπάνω τους νέους με την ιστορία της περιοχής τους.
- **Συνεργασίες Μουσείων και Πανεπιστημίων**

Παραρτήματα

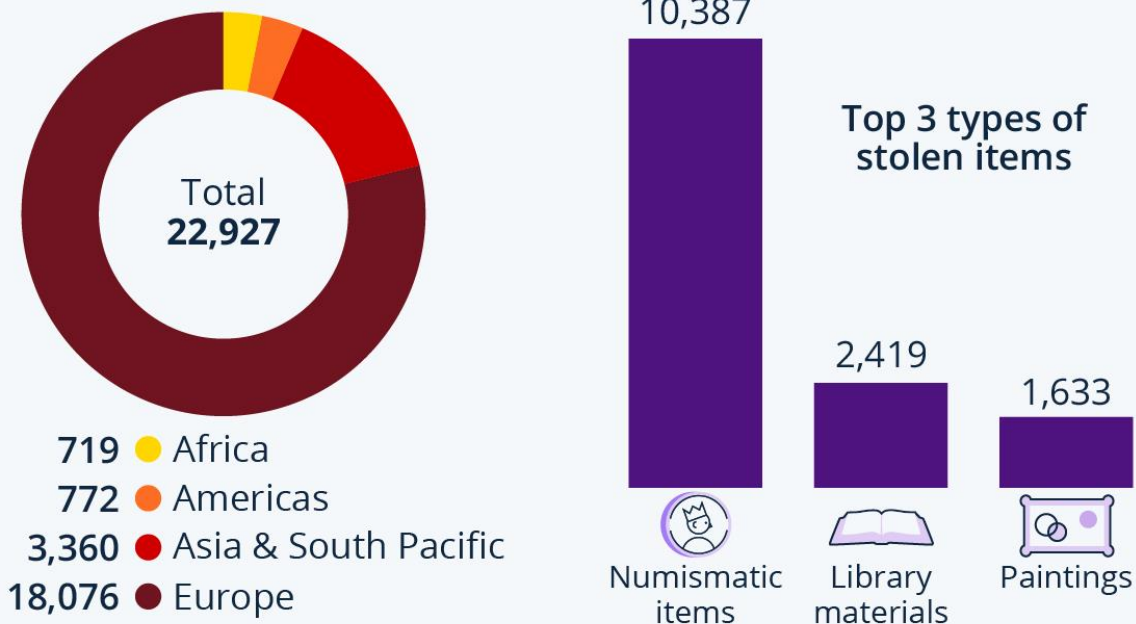
Top 10 countries of origin in the British Museum's collection

Europe Remains Art & Cultural Theft Hotspot

Number of stolen cultural objects reported by region in 2021*

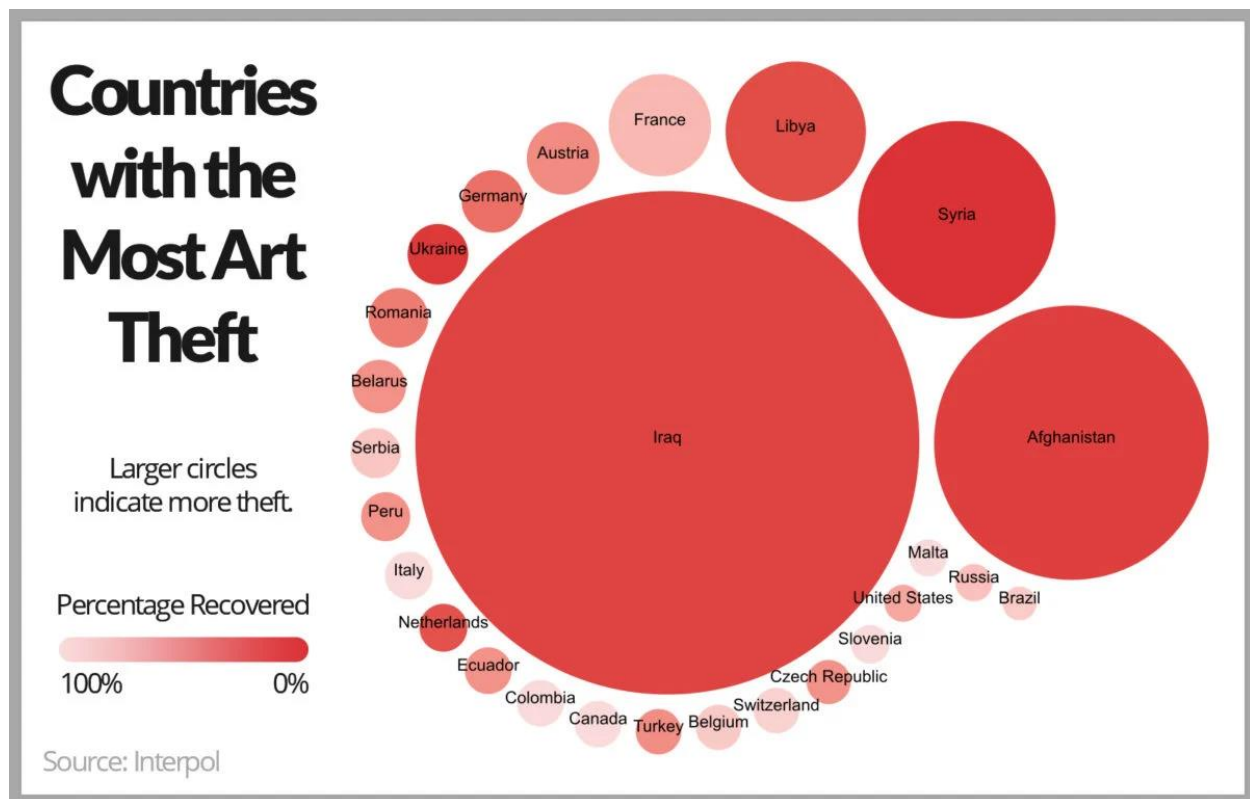

* Interpol National Central Bureaus in 74 countries surveyed

Source: Interpol Assessing Crimes Against Cultural Property 2021

statista

Βιβλιογραφία :

- Anon, (2023). *Le débat sur la restitution des objets d'art : Entre justice historique et préservation culturelle - DSD Rénov.* [online] Available at: <https://www.dsdrenov.com/actus/le-debat-sur-la-restitution-des-objets-dart-entre-justice-historique-et-preservation-culturelle/>.
- Olivier Peguy (2019). *Athènes réclame la restitution de 'ses' marbres du Parthénon.* [online] euronews. Available at: <https://fr.euronews.com/2019/04/15/athenes-reclame-la-restitution-de-ses-marbres-du-parthenon> [Accessed 26 Apr. 2025].

- Λεωνίδας Βασιλόπουλος (2020). *Τα Γλυπτά του Παρθενώνα γνωστά και ως Ελγίνεια Μάρμαρα*. [online] UrbanLife.gr. Available at: <https://urbanlife.gr/urban-city/ta-glypta-toy-parthenona-gnosta-kai-os-elgineia-marmara/> [Accessed 26 Apr. 2025].
- Wizevich, E. (2024). *German Archaeologists Discovered the Iconic Bust of Nefertiti in an Ancient Egyptian Sculptor's Studio. Find Out Why Their Discovery Is Now One of Archaeology's Most Controversial*. [online] Smithsonian Magazine. Available at: <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/german-archaeologists-discovered-the-iconic-bust-of-nefertiti-in-an-ancient-egyptian-sculptors-studio-find-out-why-their-discovery-is-now-one-of-archaeologys-most-controversial-180985565/>.
- BURACK, E. (2023). *Greece Renews Calls for Return of British Museum's Parthenon Marbles*. [online] Town & Country. Available at: <https://www.townandcountrymag.com/society/politics/a42152981/british-museum-parthenon-sculptures-greece/>.
- Smith, H. (2024). *Talks over return of Parthenon marbles to Athens are 'well advanced'*. [online] the Guardian. Available at: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2024/dec/02/talks-over-return-of-parthenon-marbles-to-athens-are-well-advanced>.
- Welle, D. (2024). *Should Germany return a 3,370-year-old Queen Nefertiti bust to Egypt?* [online] The Indian Express. Available at: <https://indianexpress.com/article/explained/explained-history/germany-return-nefertiti-bust-egypt-9651104/> [Accessed 26 Apr. 2025].
- Waldmann, N. (2018). *Egypt and Berlin's Icon: The Bust of Queen Nefertiti*. [online] DailyArtMagazine.com - Art History Stories. Available at: <https://www.dailyartmagazine.com/bust-of-queen-nefertiti/>.
- UNIDROIT (1995). *1995 Convention - Unidroit*. [online] UNIDROIT. Available at: <https://www.unidroit.org/instruments/cultural-property/1995-convention/>.
- ICOM (2017). *Code of Ethics*. [online] ICOM. Available at: <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/code-of-ethics/>.
- www.interpol.int. (n.d.). *Cultural heritage crime*. [online] Available at: <https://www.interpol.int/en/Crimes/Cultural-heritage-crime>.

- Anon, (n.d.). *Art Loss Register – The world’s largest private database of stolen art*. [online] Available at: <https://www.artloss.com/>.
- Culture.gov.gr. (2025). *Προστασία του ταφικού μνημείου της Αμφίπολης*. [online] Available at: <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=3367> [Accessed 26 Apr. 2025].
- EgyptToday. (2022). *The Big 5 Construct Egypt exhibition returns in June with participation of Armed Forces Engineering Authority*. [online] Available at: <https://www.egypttoday.com/Article/3/116544/The-Big-5-Construct-Egypt-exhibition-returns-in-June-with> [Accessed 26 Apr. 2025].
- Stavrakis, T. and Gatopoulos, D. (2025). *An ancient bronze griffin head is returned to Greece from New York in a major repatriation move*. [online] AP News. Available at: <https://apnews.com/article/greece-griffin-olympia-new-york-museum-21aeee7fbb1b3b1f73450208527c09b7>.
- Globaltimes.cn. (2025). *Global campaign to repatriate looted cultural relics gains momentum as voices demand justice, heritage restitution - Global Times*. [online] Available at: <https://www.globaltimes.cn/page/202506/1336623.shtml?utm>
- Unesco.org. (2024). *U.S. Embassy to return artifacts from UNESCO-listed Ban Chiang*. [online] Available at: <https://www.unesco.org/en/articles/us-embassy-return-artifacts-unesco-listed-ban-chiang-archaeological-site-thailand>? [Accessed 15 Sep. 2025].
- Holocaust Looted Art and Cultural Property Initiative. (2024). *Past Efforts - Holocaust Looted Art and Cultural Property Initiative*. [online] Available at: <https://art.claimscon.org/advocacy/past-efforts/>? [Accessed 15 Sep. 2025].
- Unesco.org. (2024). *‘Return & Restitution’ Intergovernmental Committee*. [online] Available at: <https://www.unesco.org/en/fight-illicit-trafficking/return-and-restitution>? [Accessed 15 Sep. 2025].

- Nortonrosefulbright.com. (2024). *A Beginners Guide to the Repatriation of Stolen or Looted Art and Cultural Material*. [online] Available at: <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/dd56579f/a-beginners-guide-to-the-repatriation-of-stolen-or-looted-art-and-cultural-material?>